

УПРОВАДЖЕННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ІНДИВІДУАЛЬНИХ СТУДІЙ
(МІС) У ПЕДАГОГІЧНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Анотація. У статті представлено результати дослідження щодо доцільності впровадження міждисциплінарних індивідуальних студій в педагогічних університетах. Проаналізовано систему організації навчання на міждисциплінарних індивідуальних студіях в Польщі та запропоновано оптимальний механізм функціонування таких студій в Україні. Розглянуто законодавчі документи щодо можливості реалізації цієї форми навчання. Окреслено перспективи розвитку міждисциплінарних індивідуальних студій.

Abstract. The results of study the feasibility of interdisciplinary individual studies introduction in individual pedagogical universities have been presented in the article. The system of training organization at the interdisciplinary individual studies in Poland has been analyzed and the optimal mechanism of such studies functioning in Ukraine has been proposed. The legal documents concerning the possibility of this training form realization have been considered. The prospects of interdisciplinary individual studies development have been outlined.

Ключові слова: міждисциплінарність, міждисциплінарне дослідження, закон про вищу освіту, індивідуальні студії, міждисциплінарні студії.

Keywords: interdisciplinary, interdisciplinary studies, Higher Education Act, individual studies, interdisciplinary studies.

Проблематика проекту. Інтеграція української освіти у європейський простір відбувається досить повільно і має багато невирішених проблем, про що свідчать відповідні аналітичні звіти [2]. Ще донедавна слово «імплементация» для українців мало екзотичний присмак, а сьогодні воно повсюдно вживається разом зі згадками про новий Закон України «Про вищу освіту». На жаль, для нас «імплементация» означає довге і болюче

впровадження змін. Українське освітнє середовище виявилось не готовим до кардинальних реформ, натомість європейські виші просто визнали, що вони реалізують право індивіда на отримання освіти, котра йому до вподоби. І це зовсім не означає, що людина далі працюватиме саме у даній сфері, просто вона матиме ту освіту, яку бажає.

Реалізація такого підходу розвинулася в можливість обирати окремі курси з різних спеціальностей, а надалі – для талановитих студентів з'явилася можливість навчатися на двох спеціальностях одночасно й отримати відповідний диплом (особливо це стосувалося гуманітаристики). Цьому сприяв реально діючий механізм вибірковості навчальних дисциплін та їх часткове співпадіння в навчальних програмах різних спеціальностей. Відтак, за грамотно сформованого заздалегідь індивідуального навчального плану студентові досить було вивчити на 20-30% кредитів більше, але виконати програми одразу двох різних спеціальностей. Так реалізувалася ідея «МІГуС» - тобто створення осередків Міждисциплінарних гуманітарних індивідуальних студій, або ж їх варіацій (гуманітарних і суспільних, тощо). На сьогодні такі осередки успішно діють в різних вищих навчальних закладах світу, зокрема у 10 польських. В Україні теж відбувалися спроби запровадження МІГуС, зокрема у Львівському національному університеті імені І. Франка, Львівському Католицькому університеті, Києво-Могилянській академії та Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

Однак можна стверджувати, що загалом реалізація програми в українських ВНЗ не повністю успішна, бо її ініціатори не змогли вирішити проблеми фінансування, видачі дипломів, подолати пасивний опір «системи», тощо. На аналіз цих проблем та пошуки шляхів їх подолання спрямовано проект «Упровадження МІС у педагогічних вищих навчальних закладах».

Актуальність проекту зумовлена тим, що сучасна освіта вимагає постійної готовності перетинати кордони традиційних спеціальностей, а також розуміти мову більш ніж однієї дисципліни. Це значно збільшує шанси на адаптацію до мінливих умов, у яких випускникам доведеться працювати. У наш

час, коли люди змінюють професію кілька разів упродовж життя, коли працюють не зовсім за фахом, широка міждисциплінарна освіта є скоріше культурним ресурсом, ніж обтяженням. Крім того, така освіта є корисною у сучасних умовах проведення наукових досліджень.

Варто зазначити, що в рамках реформ вищої освіти та входження України у Європейський освітній простір, реалізація такої форми навчання дасть можливість здійснити підготовку фахівців, конкурентноспроможних як на вітчизняному, так і на європейському ринку праці. Загалом, запровадження МІС може дати різним сторонам навчального процесу наступні «бонуси»:

- для ВНЗ: зростання престижу ВНЗ, залучення додаткових абітурієнтів; додаткові фінанси; наявність «родзинки» закладу; співпраця з іншими ВНЗ; цікавий педагогічний експеримент;

- для студентів: більша можливість вибору курсів і індивідуальних освітніх траєкторій; додаткова мотивація у навчанні; отримання додаткової спеціальності; розвиток індивідуальних талантів, схильностей і творчих здібностей; врахування індивідуального інтересу в навчальному процесі;

- для викладачів: додаткова можливість для саморозвитку і роботи з талановитими студентами; досвід роботи тьютором та на стику різних дисциплін;

- для суспільства/держави: збільшення числа різнопланово розвинених вмотивованих особистостей, котрі будуть здатні до нестандартних кроків і вирішень проблем.

Теоретична актуальність вирішення цієї проблеми зумовлена передусім тим, що вона досі не стала об'єктом комплексного системного дослідження вітчизняної науки, а відповідно, не дістала адекватного висвітлення у науковій літературі. Таким чином, основною **метою проекту** є теоретичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо впровадження студій МІС в педагогічних ВНЗ України. **Основні завдання проекту:**

- здійснити аналіз законодавчої бази щодо МІС;

- розробити оптимальний механізм функціонування такої форми навчання;

- практична реалізація програми МІС на базі двох педагогічних університетів.

Етапи реалізації проекту. З метою практичного втілення і розвитку міждисциплінарних індивідуальних студій в Україні необхідно вивчити і проаналізувати перспективи, які відкривають для МІС положення Закону України «Про вищу освіту» (далі – Закон). Знання цих перспектив також може бути додатковим козирем у подоланні пасивного опору.

Функціонування МІС відповідає духу і реалізовує на практиці цитовані пункти 1 та 3 статті №1 де йдеться про автономію навчального закладу та академічну свободу. Вищий навчальний заклад має самостійність і незалежність у прийнятті рішень стосовно організації освітнього процесу і розстановки кадрів, а тому безперечно може заснувати МІС та призначити тьюторів. Це дозволить реалізувати право на академічну свободу. Зауважимо, що й інші пункти статті №1, котрі подають трактування основних термінів не суперечать нашій ідеї [1, с. 1].

Для прикладу, ВНЗ не має змоги акредитувати таку подвійну освітню програму як історик-журналіст (імовірно, що ці дві спеціальності належатимуть до різних галузей знань), але має ці дві програми акредитовані осібно. Відповідно до пункту 4 статті №1 Закону, котра дає визначення терміну «акредитація», ці програми відповідатимуть своїм стандартам вищої освіти, відповідні структурні підрозділи будуть спроможними виконати вимоги стандарту, а талановиті студенти досягнуть заявлених в обох програмах результатів навчання, котрі пункт 19 статті №1 визначає як *«сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти»* [1, с. 1].

Таким чином студенти МІС отримають вищу освіту, кваліфікацію, набір компетентностей, як це і передбачено Законом. Жодне із тлумачень цих термінів не суперечить нашій ідеї.

Ініціатори запровадження МІСу муситимуть переконати адміністрацію ВНЗ не лише в корисності своєї ідеї, а й в її «безпечності» для керівництва. Думається, що більшість українських викладачів навчальні частини допікали за неправильно поставлену карлючку, чи не той колір пасти, при цьому лякаючи можливими перевітками з МОН. Цю хронічну хворобу перестрашування від можливої відповідальності не позбавив гостроти навіть міністерський мораторій на перевірки. Адміністрації ВНЗ продовжують панічно боятися держави (і для цього є певні підстави), однак новий Закон намагається встановити інший стиль взаємодії держави та суб'єктів освіти. Принаймні держава декларує сприяння підготовці конкурентоспроможного людського капіталу та гідним реакціям на суспільні виклики, зокрема, як це йдеться у відповідних частинах пунктів 2 та 3 статті №3 Закону:

Стаття 3. Державна політика у сфері вищої освіти

2. Державна політика у сфері вищої освіти ґрунтується на принципах:

1) сприяння сталому розвитку суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти протягом життя;

8) сприяння здійсненню державно-приватного партнерства у сфері вищої освіти;

3. Формування і реалізація державної політики у сфері вищої освіти забезпечуються шляхом:

5) розвитку автономії вищих навчальних закладів та академічної свободи учасників освітнього процесу. Автономія вищого навчального закладу зумовлює необхідність таких самоорганізації та саморегулювання, які є відкритими до критики, служать громадському інтересові, встановленню істини стосовно викликів, що постають перед державою і суспільством, здійснюються прозоро та публічно[1, с. 1].

Важливим аспектом цитованої статті є декларація державно-приватного партнерства у сфері вищої освіти. Цю норму ми можемо розуміти як спрямовану на партнерство з окремими навчальними закладами, так і на підтримку освітніх стратегій та життєвих прагнень окремого індивіда.

МІС взагалі можна розглядати, як одну із можливостей повноцінного виконання норм Закону «Про вищу освіту, зокрема стосовно реалізації завдань ВНЗ, визначених статтею №26:

1. Основними завданнями вищого навчального закладу є:

2) для університетів, академій, інститутів - провадження наукової діяльності шляхом проведення наукових досліджень і забезпечення творчої діяльності учасників освітнього процесу, підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації і використання отриманих результатів в освітньому процесі;

4) формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах;

б) створення необхідних умов для реалізації учасниками освітнього процесу їхніх здібностей і талантів [1, с. 2].

Ми знову свідомо виділяємо пункт статті, оскільки він прямо вимагає від вишу створювати умови для реалізації здібностей і талантів учасників освітнього процесу. Якщо студент має талант і здібності до навчання, то МІС буде чудовою нагодою їх реалізувати. Також така форма здобування освіти сприятиме виконанню завдання формувати вільну, мислячу, само організовану особистість. Індивідуальні студії дійсно змусять студентів більш творчо і відповідально ставитися до власного навчального процесу. Звертаємо увагу на те, що йдеться не лише про студентів, а й про учасників навчального процесу – себто і про викладачів. Окремі їх таланти можуть бути реалізовані у тому числі й через тьюторство.

Як бачимо, Закон України «Про вищу освіту» прямо таки зобов'язує ВНЗ виходити за рамки традиційного, успадкованого з радянських часів, навчального процесу. Однак, разом з тим і надає відповідні права для цього. Наприклад, ПНПУ імені В.Г. Короленка має статус національного, а пункт 3 статті №27 дає право національному вищому навчальному закладу:

здійснювати підготовку фахівців з вищою освітою за власними експериментальними освітніми програмами та навчальними планами;

формувати на своїй базі інноваційні структури різних типів (наукові та технологічні парки, бізнес-інкубатори, малі підприємства тощо) на засадах поєднання інтересів високотехнологічних компаній, науки, освіти, бізнесу та держави з метою виконання і впровадження інноваційних проектів [1, с. 2]..

Інноваційна діяльність та автономія у виборі власних освітніх програм, а також право на створення власних структур впливають і зі змісту статті 32 Закону. Зауважимо, що МІС цілком може бути оформлений як окрема структура в складі вишу:

Стаття 32. Принципи діяльності, основні права та обов'язки вищого навчального закладу

1. Діяльність вищого навчального закладу провадиться на принципах:

1) автономії та самоврядування;

2. Вищі навчальні заклади мають рівні права, що становлять зміст їх автономії та самоврядування, у тому числі мають право:

1) розробляти та реалізовувати освітні (наукові) програми в межах ліцензованої спеціальності;

2) самостійно визначати форми навчання та форми організації освітнього процесу;

8) надавати додаткові освітні та інші послуги відповідно до законодавства;

9) самостійно розробляти та запроваджувати власні програми освітньої, наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності;

10) самостійно запроваджувати спеціалізації, визначати їх зміст і програми навчальних дисциплін;

11) присуджувати ступені вищої освіти здобувачам вищої освіти, які відповідно до законодавства успішно пройшли процедуру атестації після завершення навчання на відповідному рівні вищої освіти;

7. Структурними підрозділами вищого навчального закладу можуть бути:

2) наукові, навчально-наукові, науково-дослідні, науково-виробничі та проектні інститути, навчально-науково-виробничі центри (сектори, частини, комплекси тощо), дослідні станції, конструкторські бюро, відділи аспірантури і докторантури, навчально-виробничі комбінати, експериментальні підприємства, клінічні бази закладів медичної освіти, університетські клініки та лікарні, юридичні клініки, полігони, наукові парки, технопарки, оперні студії, навчальні театри, філармонії, інші підрозділи, що забезпечують практичну підготовку фахівців певних спеціальностей та/або проводять наукові дослідження;

5) інші підрозділи, діяльність яких не заборонена законом [1, с. 2].

Важливо, що окрема стаття (№49) Закону дозволяє поєднувати очну та дистанційну форми навчання, таким чином студенти МІС цілком легально можуть окремі дисципліни вивчати дистанційно, що дозволить збалансувати графік навчального процесу:

1. Навчання у вищих навчальних закладах здійснюється за такими формами: 1) очна (денна, вечірня);

2) заочна (дистанційна).

2. Форми навчання можуть поєднуватися [1, с. 3].

Вище ми акцентували увагу переважно на правах та можливостях ВНЗ, ідея ж МІС передбачає піднесення ролі і можливостей окремого студента. Новий Закон України «Про вищу освіту» містить норми, дотримання котрих може посприяти діяльності МІС. Тут, власне йдеться про вибір форми навчання, дисциплін, навчання за кількома освітніми програмами, мобільність та формування власного академічного плану:

Стаття 62. Права осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах

1. Особи, які навчаються у вищих навчальних закладах, мають право на:

1) вибір форми навчання під час вступу до вищого навчального закладу;

15) вибір навчальних дисциплін у межах, передбачених відповідною освітньою програмою та робочим навчальним планом, в обсязі, що становить не менш як 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти. При цьому здобувачі певного рівня вищої освіти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти, за погодженням з керівником відповідного факультету чи підрозділу;

16) навчання одночасно за декількома освітніми програмами, а також у декількох вищих навчальних закладах, за умови отримання тільки однієї вищої освіти за кожним ступенем за кошти державного (місцевого) бюджету;

17) академічну мобільність, у тому числі міжнародну;

21) участь у формуванні індивідуального навчального плану.

Важливим аспектом є **атестація студентів МІС**. На практичному рівні це буде втілюватися в низку питань, котрі ініціатори справедливо отримають від навчальної частини, на кшталт: «Скільки комплексних екзаменів здаватиме студент МІС?», «Як формувати атестаційну комісію?», «Як присуджувати ступінь освіти і присвоювати відповідну кваліфікацію?». Знову звернемося до відповідних норм Закону України «Про вищу освіту», зокрема до статті №6:

Стаття 6. Атестація здобувачів вищої освіти

1. Атестація - це встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Атестація здійснюється відкрито і гласно. Здобувачі вищої освіти та інші особи, присутні на атестації, у тому числі під час захисту дисертації, можуть вільно здійснювати аудіо- та/або відеофіксацію процесу атестації.

2. Атестація осіб, які здобувають ступінь молодшого бакалавра, бакалавра чи магістра, здійснюється екзаменаційною комісією, до складу якої

можуть включатися представники роботодавців та їх об'єднань, відповідно до положення про екзаменаційну комісію, затвердженого вченою радою вищого навчального закладу.

Вищий навчальний заклад на підставі рішення екзаменаційної комісії присуджує особі, яка успішно виконала освітню програму на певному рівні вищої освіти, відповідний ступінь вищої освіти та присвоює відповідну кваліфікацію.

Атестація осіб, які здобувають ступінь магістра, може здійснюватися у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту за спеціальностями та в порядку, визначеними Кабінетом Міністрів України [1, с. 1].

Як бачимо, дані норми нічим не обмежують міждисциплінарні студії. ВНЗ мають право самостійно визначати склад екзаменаційних комісій, котрі присвоять кваліфікацію випускникові. На нашу думку, найбільш таким, що відповідає міждисциплінарному характеру МІС, було б формування єдиної комісії з числа різних спеціалістів (за профілями студій). Це б дозволило якісно оцінити набуті компетенції студента саме у їх міждисциплінарному комплексному поєднанні.

Важливою складовою освітнього процесу є забезпечення якості вищої освіти. Відповідно до окремих пунктів статті №16 Закону:

2. Система забезпечення вищими навчальними закладами якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості) передбачає здійснення таких процедур і заходів:

3) щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб;

4) забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників;

5) забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи студентів, за кожною освітньою програмою [1, с. 2].

Отже, як бачимо, науково-педагогічні працівники повинні мати певну кваліфікацію. Для МІС надзвичайно важливим є підбір тьюторів. Вони повинні підвищувати свою кваліфікацію, їх не повинно лякати слово «міждисциплінарність», бажано, щоб вони проходили стажування за кордоном. Інакше наша ідея нівелюється до банальної її імітації.

Забезпечення якості освіти пов'язане з ліцензуванням освітньої діяльності. Сучасне законодавство і підзаконні нормативні акти не вимагають спеціального ліцензування МІС, оскільки цій процедурі будуть підлягати окремі спеціальності. У цьому контексті теж не бачимо ніяких перешкод. Певну пересторогу, на перший погляд, може викликати пункт 5 статті 24 Закону, котрий встановлює максимальний ліцензований обсяг спеціальності:

ліцензований обсяг - максимальна кількість осіб, яким вищий навчальний заклад може одночасно забезпечити здобуття вищої освіти за певною спеціальністю і рівнем вищої освіти відповідно до стандартів освітньої діяльності [1, с. 1].

Теоретично може виникнути ситуація, коли якась «додаткова» спеціальність заповнена вщерть і студент, обравши саме її, перевищує ліцензований обсяг. Однак на практиці таке трапляється дуже рідко і практично не стосується педвишів, адже останні з успіхом заповнюють тільки державні місця, котрі почасти становлять менше половини ліцензованих. Також норма закону допускає двозначність трактувань і містить певні «дірки», якими можна користатися. Зокрема там йдеться про «здобуття» освіти, тобто результат, а не про «здобування», тобто процес, отже здобувати освіту ніхто не заважає. Також логічно вважати, що «місовець» є студентом одного факультету – того, на який вступав на навчання і ліцензоване місце займає лише одне.

Загалом же, як бачимо, Закон України «Про вищу освіту» спонукає до реалізації таких ініціатив, як МІС.

Наступним етапом реалізації нашого проекту стало окреслення оптимального механізму функціонування МІС на основі узагальнення досвіду реалізації цієї форми навчання у польських навчальних закладах, де такі студії функціонують понад 20 років [6]. Загалом, як показує аналіз існуючого досвіду у пристосуванні до українських реалій, МІС найдоцільніше реалізувати в наступному алгоритмі:

1. Вступ. Можливість навчання на МІС має бути перевагою для дійсно талановитих і працездатних студентів. Відтак, ВНЗ оголошує про таку можливість для абітурієнтів та студентів першого курсу, визначає спеціальності, котрі беруть участі в програмі. Далі за результатами навчання в перших семестрах (рейтинги) обираються претенденти на навчання за програмами МІС, відбуваються співбесіди і визначення кола учасників. Тут наголосимо на важливому моменті. Як показує досвід Уманського та Львівських університетів, МІС доцільно запроваджувати саме з другого року навчання. За перший рік з кола студентів виокремлюються дійсно працездатні й талановиті, вони мають час визначитися з колом своїх майбутніх інтересів, придивитися до потенційних наставників та обрати паралельну спеціалізацію.

2. Вибір тьюторів. Студенти обирають двох наставників (тьюторів) – по одному від спеціальності, котрі будуть суміщати. Ці наставники допоможуть скомпонувати індивідуальний навчальний план, визначитися з предметами за вибором. В ідеалі ці наставники будуть керівниками кваліфікаційних робіт (курсівих, бакалаврських), а тому можуть пропонувати теми на стику дисциплін.

3. Формування студентом та тьютором індивідуального плану навчання. Індивідуальний план (річний чи семестральний) це офіційний документ, який містить усі дисципліни програмного мінімуму (мінімумів) та додаткові дисципліни, вибрані студентом з інших спеціальностей. Незалежно від повної індивідуалізації змісту кожна програма повинна складатися з урахуванням кількісних вимог, необхідних для зарахування курсу (кількість годин, заліків, іспитів, письмових робіт і практичних занять). Програмні

мінімуми розробляють факультети спеціально для студентів міждисциплінарних студій, вони мають містити 70 - 90% дисциплін основної програми [6].

4. Навчальний процес. Навчання за програмою МІС є трирічним навчанням денної форми. Студент відвідує заняття передбачені його індивідуальним навчальним планом. Обов'язковим є складання двох іспитів з двох сучасних іноземних мов. Студенти мають право відвідувати курси, одержувати кредити і складати іспити:

а) на тих факультетах, які входять до програми МІС;

б) на інших факультетах університету, якщо це сприяє реалізації їх індивідуальної навчальної програми, затвердженої тьютором, а також за умови наявності відповідних міжінституційних угод;

в) у окремих випадках, необхідних для успішної реалізації індивідуальних програм, з дозволу керівництва МІС та за умови підписання відповідних додаткових міжінституційних угод, студенти можуть відвідувати курси в інших навчальних закладах.

5. Вибір «додаткової» спеціальності студентом. Студент самостійно або з допомогою тьютора обирає другу спеціальність. У цьому випадку варто врахувати досвід польських ВНЗ, де вибір іншої спеціальності здійснюється за принципом, якщо одна спеціальність гуманітарного напрямку, то іншу доцільно обирати із блоку суспільних наук, і навпаки. Хоча це не є обов'язковою вимогою. Студент може поєднувати і дві спеціальності гуманітарного (суспільного) спрямування.

6. Атестація здобувача вищої освіти. Написання/захист кваліфікаційних робіт. Сама кваліфікаційна робота може бути цікавим експериментом, як на стадії написання, так і на стадії захисту. Скажімо, якщо студент МІСу навчається за змішаною програмою історичного та філологічного факультетів він може написати як дві бакалаврські роботи, так і одну – міждисциплінарну. Останній варіант вважаємо кращим. Захист такої роботи можливий двократним, перед комісіями обох факультетів. Разом з тим, було б

цікаво окремо захищати саме МІСовські роботи, для цього необхідно сформувати спеціальну комісію з представників різних дисциплін. Захист необхідно робити реально прилюдним із публікацією робіт на сайті факультету. Таким чином, можна представити досягнення студентів МІС, зацікавити та простимулювати спільноту ВНЗ.

7. Отримання диплому. Підсумовуючи аналіз норм Закону України «Про вищу освіту», котрі регулюють видачу диплому, зазначимо, що вони містять неточності і потребують доопрацювання. У першу чергу це стосується наявності різних формулювань диплому, зокрема останній може бути «державного зразка», «спільний», «подвійний», «власний», «визначений радою ВНЗ» [3; 4; 5]. Причому ці формулювання між собою не поєднуються й вживаються осібно. Подібне різночитання ставить перешкоди не тільки перед МІС, а й перед ВНЗ взагалі, тож пропонуємо внести відповідні зміни до Закону і чіткіше вписати ці норми, зокрема зазначити, що «подвійний» та «спільний» дипломи можуть бути «державного зразка». Або ж ще краще – прибрати саме поняття «диплом державного зразка», визначивши, що після акредитації в МОН освітньої програми певної спеціальності, виш має право видавати диплом, а для неакредитованих спеціальностей видається сертифікат.

Заключним етапом реалізації проекту стане практична його реалізація в рамках експерименту на базі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини та Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. **Гіпотеза експерименту** – створення в умовах ВНЗ навчального середовища, що забезпечує міждисциплінарну освіту, підвищить ефективність підготовки фахівців.

Основні ідеї експерименту:

- Системна діяльність тьюторів з метою формування міждисциплінарних наукових і освітніх інтересів студентів.
- Сприяння формуванню готовності студентів до міждисциплінарної освіти і науки.

- Спільна розробка, розповсюдження пілотних навчальних планів, навчальних методик, матеріалів, підвищення рівня культури забезпечення якості освіти.
- Забезпечення мобільності студентів та викладачів.

Висновки. В результаті аналізу законодавчих документів можна дійти висновку, що Закон України «Про вищу освіту» спонукає до реалізації таких ініціатив, як МІС. Буква і дух закону закликають до інноваційної діяльності, запровадження індивідуального підходу у навчанні, надають вишам великі автономні повноваження у сфері організації навчального процесу. Внаслідок окреслених у проекті проблемних зон процедури видачі дипломів, виявлено проблеми правових дефініцій та невизначеність щодо порядку внесення даних до ЄДБО. Незважаючи на глибоке теоретичне і законодавче обґрунтування доцільності впровадження міждисциплінарних індивідуальних студій в педагогічних університетах подальшого дослідження і вирішення потребують питання оплати праці тьюторів, механізми взаємодії між факультетами та структурних підрозділів ВНЗ та організація і проходження виробничих практик.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. [Електронний ресурс]. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Моніторинг інтеграції української системи вищої освіти в Європейський простір вищої освіти та наукового дослідження: моніторинг. дослідж. : аналіт. звіт / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. Фонд дослідж. освіт. політики» ; за заг. ред. Т.В. Фінікова, О.І. Шарова. – К. : Таксон, 2014. – 144 с.
3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.02.2014 №97 «Про затвердження технічних описів документів про освіту та вчені звання», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 12 лютого 2014 р. за

№283/25060. [Електронний ресурс]. –

<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0283-14>

4. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 листопада 1997 року №1260 «Про документи про освіту та вчені звання». [Електронний ресурс]. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1260-97-%D0%BF>
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 31 березня 2015 року №193 «Про документи про вищу освіту (наукові ступені) державного зразка». [Електронний ресурс]. – <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248090103>
6. Kolegium Międzyobszarowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych i Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego [Electronic resource]. – URL : <http://www.mish.uw.edu.pl/>